

Omgevingsvisie Wonen & leven in 2030

Fase Houtskoolschets

18 november 2020

Lochem, november 2020

Gemeente Lochem
Postbus 17, 7240 AA Lochem
(0573) 28 92 22
www.lochem.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Koersbepaling gemeente Lochem	7
2.1 Wonen in de gemeente Lochem	7
2.2 Bedrijventerrein, werken en detailhandel	10
2.3 Toerisme en recreatie / stimuleren van de vrije tijdseconomie	11
2.4 Maatschappelijk welvaren	12
2.5 Goede gezondheid	13
2.6 Cultuur(historie)	14
2.7 Bereikbaar en veilig	15
2.8 Landbouw, natuur en landschap	16
2.9 Klimaatbestendig	19
2.10 Duurzame energieopwekking zon en wind	20
Bijlage	
Kaart landschapstypen en natuur gemeente Lochem	23

1. Inleiding

Voor u ligt een eerste koers voor de toekomstige ruimtelijke inrichting van onze gemeente Lochem. Deze koers is een eerste richting en bedoeld om het gesprek met onze inwoners aan te gaan. Het is geschreven in ‘we-vorm’. “We” is hier het college van burgemeester en wethouders, die de eerste koersbepaling ter bespreking aan de inwoners van onze gemeente voorleggen. Wij als college nodigen u uit uw mening te geven over de voorgestelde koersen en uw beeld van de toekomstige inrichting van ons gemeente. Het gaat om een eerste koersbepaling en geen vaststaand beleid. Een eerste richting die we verder invullen met uw inbreng.

Aanleiding

In 2022 is de nieuwe Omgevingswet van kracht. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het beschermen en het benutten van de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet heeft 6 kerninstrumenten voor het benutten en beschermen van de leefomgeving, waarvan de omgevingsvisie de belangrijkste eerste stap is.

Omgevingsvisie gemeente Lochem

In de Omgevingsvisie leggen wij onze ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving vast. Voor de lange termijn en voor onze gehele gemeente. De fysieke leefomgeving beperkt zich daarin niet tot de ruimtelijke inrichting. Het gaat over allerlei onderwerpen, zoals leefbaarheid, gezondheid, recreatie, economie, landschap, natuur, cultuurhistorie, maar ook over energie en klimaat.

Wij vragen uw mening

We gaan de komende tijd met onze inwoners en stakeholders aan de slag met het opstellen van onze Omgevingsvisie. Met deze notitie geven we een eerste richting. Op verschillende thema’s beschrijven we hoe we de ontwikkelingen en de toekomst zien. Dit toekomstbeeld hebben we “in houtskool” geschetst.

Met deze in houtskool geschetste omgevingsvisie willen we u uitdagen om mee te denken en te praten over de toekomst van onze gemeente. Hoe ziet onze gemeente er in 2030 uit, op welke ontwikkelingen spelen we in en hoe doen we dat? Wat zijn de ambities, wat willen we behouden, beschermen en ontwikkelen, wat willen we niet? Graag bespreken we welke veranderingen we op ons af zien komen. En we denken samen na over hoe we daar mee omgaan. Wat hieruit komt leggen we vast in onze Omgevingsvisie. In het voorjaar 2021 maken we, onder meer met uw inbreng, een voorontwerp “Omgevingsvisie gemeente Lochem, wonen en & leven in 2030”.

2. Koersbepaling gemeente Lochem

In dit hoofdstuk staat de koers voor de komende jaren beschreven voor verschillende beleidsvelden voor de hele gemeente. De diverse beleidsvelden hebben onderlinge raakvlakken. Daar waar ze versterkend werken zijn ze integraal opgepakt. We gaan uit van één gemeentegebied, waarin we de kernen en het buitengebied opnemen en onze koers bepalen. De koers wordt themagericht en op hoofdlijnen gepresenteerd in deze eerste houtskoolschets.

2.1 Wonen in de gemeente Lochem

Het is prachtig wonen in onze gemeente. Dit komt ook tot uiting in de steeds groter vraag naar woningen. Zowel in onze kernen en ons buitengebied. Starters en doorstromers binnen ons gemeente hebben steeds meer behoefte aan nieuwe (betaalbare) woningen. Ook mensen van buiten onze gemeente weten ons te vinden en zijn geïnteresseerd in wonen in onze gemeente.

In de periode 2015-2025 hebben we een 10-jaars afspraak met onze regio waarin totaal 850 woningen gerealiseerd kunnen worden in onze gemeente. Inmiddels is, zoals benoemd, de woningmarkt sterk gewijzigd. De druk op de woningmarkt neemt toe, van mensen binnen de gemeente, maar ook steeds meer van mensen buiten de gemeente Lochem.

De provincie beschouwt de afspraken, die met de regio's zijn gemaakt over het maximaal aantal te bouwen woningen, niet meer als hard. Als de gemeente kan aantonen dat er behoefte is aan bouw van extra woningen, dan gaat de provincie hier in mee. In regio verband wordt momenteel (einde 2020) gesproken over een significante verhoging van het aantal te bouwen woningen. Ook binnen onze gemeente wordt gedacht aan meer woningen, met een bandbreedte van 850 tot 1300 woningen in de nieuwe 10-jaars periode 2020-2030.

Onze woonkoers

Wij koersen op de maximale invulling van 1300 nieuwe woningen in onze gemeente. We zullen daarvoor woningbouwplannen maken, met een overcapaciteit van ca 30 %; waar in totaal maximaal 1.600 nieuwe woningen gerealiseerd kunnen worden. Ervaring leert dat een deel van de woningplannen om verschillende redenen veelal niet tot ontwikkeling komt. Daarom zetten we in op een heldere jaarlijkse monitoring en sturing. Met de nieuwe woningbouw willen we ook de doorstroming vanuit de bestaande woningen bevorderen. Deze koers betekent dat we ons inzetten voor nieuwe woningen voor onze bewoners, maar ook mensen van buiten onze gemeente een kans bieden te wonen in onze gemeenschap.

We koersen op een mix van huur en koop, duur en goedkoop, grondgebonden en gestapeld.

Het sociale segment krijgt extra aandacht, met als doel betaalbare woningen in al onze kernen te realiseren. We willen starters (in het bijzonder jongeren) en jonge doorstromers een woonplek kunnen bieden in onze gemeente. Transformatie van functies in de kernen staat voorop (bijvoorbeeld een stoppend bedrijf dat wordt omgezet naar woningen). Daarnaast kiezen we voor woningbouw binnen bestaand bebouwd gebied (inbreiden), indien dit mogelijk is. We zullen echter ook moeten uitbreiden (buiten het bestaand bebouwd gebied), gezien de keuze voor meer woningen.

Onze woningbouw koers met ca. 1.600 plancapaciteit kan niet alleen op binnenstedelijke locaties, binnen de bestaande bebouwingscontouren, worden gerealiseerd. We koersen daarom ook op woninguitbreidingslocaties aan de randen van onze kernen.

We kiezen voor de kern Lochem als grootste uitbreidingsmogelijkheid. Daar kan het merendeel van de uitbreiding, in een nieuw woongebied vorm krijgen. Ook in onze andere kernen is woninguitbreiding aan de orde.

We gaan voor alle kernen een woonvisie opstellen. Ook wel kernvisie genoemd. Daarin geven we aan hoeveel woningen in de kern gebouwd worden en maken we keuzen voor inbreiding- en uitbreidingslocaties voor nieuwe woningbouw. We verwachten voor al onze kernen, de kernvisies in het voorjaar 2021 af te ronden. We vertalen vervolgens de conclusies in het voorontwerp van onze omgevingsvisie.

Voor de bestaande woningvoorraad zetten we in op verduurzaming van de woningen en streven we deze energie-neutraal te maken. Dit zullen we doen met onze stakeholders en uiteraard de woningeigenaren (zie ook paragraaf 2.8).

Woningbouw in onze kernen

Zoals gezegd maken we voor iedere kern in onze gemeente een woonvisie. Daarin zullen we met onze bewoners bespreken hoe de woningbouw vorm kan krijgen in de kern. Belangrijk motto is inbreiden gaat voor uitbreiden. Maar gezien de druk op de woningmarkt, worden in de woonvisies voor de kernen ook potentiële uitbreidingslocaties voorgesteld; nieuwe woongebieden.

We koersen voor de kern Lochem op een substantiële uitbreiding van de woningvoorraad, met een nieuw woongebied. Voor de nieuwe woninglocatie buiten het bestaande bebouwde gebied in de kern Lochem, denken we aan mogelijkheden in zuidelijke en/of oostelijke richting.

Voor de kernen Laren en Harfsen koersen we op de invulling van enkele binnenstedelijke locaties als gevolg van functiewijziging én nieuwe woonlocatie(s) aansluitend aan de bestaande bebouwde kom.

Voor Gorssel koersen we op het benutten van herstructureringslocaties (=sloop en vervangende nieuwbouw), en dan pas bouwen buiten de bestaande bebouwde kom. We sluiten daarbij uiteraard aan op het al ingezette accommodatiebeleid. Daarin wordt onderzocht in hoeverre we verschillende voorzieningen kunnen samenvoegen en de daarmee ontstane (rest)ruimten kunnen benutten voor woningbouw. Voor Gorssel koersen we, voor de langere termijn, op nieuwe woninglocaties. Op enkele kleinere plekken buiten de bebouwde kom, langs de dorpsranden

Voor de overige kernen gaan we uit van het benutten van transformatielocaties en mogelijk incidenteel enkele kleinere uitbreidingslocaties buiten de bebouwde kom.

We koersen op een optimale landschappelijke inpassing van de nieuwe woningbouwplannen. We sluiten daarin aan op ons biodiversiteitsplan en maken bewuste keuzen om de inpassing ook af te stemmen op klimaatadaptatie, droogtebestrijding etc. Natuurinclusief bouwen, ofwel: ontwerpen en bouwen met aandacht voor behoud, herstel of versterking van de biodiversiteit, zal in de plannen centraal staan.

Woningbouw/wonen in het Buitengebied

In ons buitengebied koersen we niet op grotere woninguitbreidingslocaties. Uitgezonderd de woninguitbreidingen die we voorzien aansluitend bij de kernen. In de kern Lochem is dit uitbreidingsgebied groter dan de kleinere mogelijke uitbreidingslocaties in de overige kernen. Ook voor de kern Laren zien wij mogelijkheden voor een substantiële uitbreiding buiten het bestaand gebied.

In het buitengebied hebben we van doen met stoppende agrariërs. Gemiddeld ca. 5 % per jaar was de teneur de afgelopen jaren in Nederland. We verwachten ook voor de komende jaren, dat dit niet lager zal zijn. Daarmee hebben we te maken met vrijkomende agrarische bebouwing. In Lochem functiewijziging van agrarische bebouwing genoemd; de zogenaamde FAB's. Bestaande agrarische bedrijfswoningen kunnen, onder voorwaarden, een functiewijziging krijgen naar burger woonbestemming. Hierbij zijn ook mogelijkheden voor nieuwe toekomstgerichte erven bespreekbaar. Bijvoorbeeld door kleinere zogenaamde knooperven mogelijk te maken. Hier wonen burgers bij elkaar op een erf en beheren ze het landschap eromheen. De directe buren, het samenwerken aan de omgeving en gezamenlijke faciliteiten voorkomt ook eenzaamheid. Een knooperf kan ook een bredere functie krijgen. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om zelfstandige woonfuncties voor (toekomstig zorg-behoevende) ouderen. Een groep die groeiende is met de vergrijzing, altijd zelfstandig is geweest en waar een grote behoefte is om zo lang mogelijk in een eigen huis te blijven wonen. Of een verblijfslocatie voor tijdelijke zorg. Hiermee stimuleren we de groene omgeving en de sociale veiligheid op dergelijke erven beïnvloed de gezondheid positief (Nota lokaal gezondheidsbeleid).

We vragen bij omschakeling en eventuele sloop bij de functiewijziging (voormalige) agrarische bedrijfsbebouwing (verder FAB), om een stevige landschappelijke inpassing. Veel groen rondom de erven waarin ook extensieve voedselproductie (moestuinen) en versterking van biodiversiteit centraal staat. Hierdoor neemt de biodiversiteit toe. De structuur van het erf en eventuele monumentale erfbebouwing wordt behouden en toegankelijk voor publiek. In de regelgeving van de uiteindelijke omgevingsplannen nemen we op dat doorwerkende agrariërs geen extra (milieu)hinder ondervinden als gevolg van nieuwe woonbestemming. Zij kunnen vrijkomende gronden van de FAB's kopen om hun eigen bedrijfsvoering te versterken via schaalvergroting.

Verduurzaming woningvoorraad

De energietransitie betekent niet alleen het gebruik maken van nieuwe alternatieve duurzame energie opwekking zoals wind en zon, maar nadrukkelijk ook een verregaande verduurzaming van onze woningvoorraad. We koersen daarin op het isoleren (en ventileren), de mogelijkheid voor duurzame energieopwekking en verwarming van onze woningvoorraad. Energieneutraal is het uitgangspunt.

We trekken daarin samen op met onze stakeholders (in het bijzonder met onze woningbouwcoöperaties) en zien voor ons daarin een faciliterende rol.

2.2 Bedrijventerrein, werken en detailhandel

Lochem werkt. Dit geldt op veel niveaus. Ondernemers werken hier graag en willen waar mogelijk investeren, uitbreiden of samenwerken. Onze gemeente biedt hiervoor de ruimte: letterlijk en figuurlijk. Door bedrijventerreinen verder te ontwikkelen, door ondernemers te steunen bij uitbreidingen en door ondernemers te verbinden. Maar ook sociaal: door te stimuleren dat jongeren, werklozen of mensen die meer begeleiding nodig hebben, aan de bak komen. Lochem werkt duurzaam: waar mogelijk lopen bedrijven in Lochem voorop bij de energietransitie, circulaire economie en natuur-inclusief ondernemen.

Samen met de ondernemers stellen we een vierjaarlijkse economische agenda op. Daarin nemen we onze ambities, aandachtspunten en prioriteiten op. Tijdens de looptijd van deze agenda bespreken we elk jaar met het bedrijfsleven, de nieuwe mogelijkheden en kansen voor Lochem.

We zetten ons in voor de uitgifte van bedrijfskavels in de stad Lochem op de bestaande terreinen; kantorenpark Stijgoord en bedrijventerrein Aalsvoort-west en het nieuwe terrein Diekink. Voor woonwerkkavels is de Hanzeweg de aangewezen locatie.

Onze werkkoers

We streven naar een goede infrastructuur voor economische ontwikkeling. Aantrekkelijke kernen met winkels en goed openbaar vervoer maken de gemeente economisch aantrekkelijk.

Wij volgen en doen onderzoek naar de arbeidsmarkt en met de inzet van Het Bakken heeft arbeidsparticipatie de volle aandacht.

Binnen de gemeente zijn in de kern Lochem bedrijventerreinen voor grotere bedrijven beschikbaar. Alleen in de kern Lochem is substantiële uitbreiding van een bedrijventerrein mogelijk, wat ruimte vraagt van het buitengebied. Op termijn voorzien we een uitbreiding van het bedrijventerrein Diekink voor onze bedrijven. We richten ons op de bedrijvigheid en vraag vanuit de kern Lochem en omgeving. Grotere regionale vraag en opgave lossen we op in regionaal verband. We streven daarin naar een goede landschappelijke inpassing van de bedrijventerrein. Gelijk aan de woningbouwlocaties zal een uitbreiding van bedrijventerrein landschappelijk worden ingepast. Met een positieve bijdrage aan natuur, landschap en in verlengde daarvan, op de biodiversiteit.

Alle kernen lopen tegen het probleem aan, dat voor de kleinere bedrijvigheid nauwelijks locaties voorhanden zijn. We willen maatwerk leveren voor mogelijkheden voor de kleinere bedrijvigheid in onze kernen. Zowel in de bebouwde kom, in bestaande bebouwing dan wel aansluitend op de bestaande bebouwingsstructuren.

In het buitengebied blijven we onder voorwaarden koersen op bedrijfsmogelijkheden voor kleine bedrijven in de categorie 1 en 2, in bestaande vrijkomende agrarische bebouwing tot een maximum van 750 m². Categorie 1 en 2 zijn bedrijven met geen tot weinig milieuhinder.

We zetten verder in op watergebonden bedrijvigheid. Het Twentekanaal met ca. 15.000 vrachtwaarbeweging en 1.500 pleziervaartbewegingen, die de sluis bij Eefde passeren, is een economische factor die we koesteren. De goede bereikbaarheid over water in Oost-Nederland biedt kansen om duurzaam en op (inter)nationaal niveau economische activiteiten te ontplooiën en te versterken. Met alle havenzaken onder één dak faciliteert het Havenbedrijf Twente deze ontwikkeling.

Digitale bereikbaarheid is een belangrijke voorwaarde voor het vestigen van bedrijven in Lochem en niet in de laatste plaats voor het goed functioneren van de bestaande bedrijven. Met de aanleg van glasvezel in gemeente Lochem beschikken we over een snel en betrouwbaar digitaal net. Voor de toekomst willen we de verdere ontwikkeling van 5G netwerken mogelijk maken en de marktpartijen hierin faciliteren.

We blijven ons verder inzetten op innovatieve en duurzame ontwikkelingen in onze gemeente. Op het innoveren en verduurzamen van bestaande bedrijfsprocessen en sectoren en voor bedrijven die werkzaam zijn in de groene economie. We stimuleren bedrijven die circulair werken en/of omschakelen en hiervoor ruimte of ondersteuning nodig hebben. Gemeente Lochem draagt bij via de agrarische innovatie coöperatie, broedplaatsen en het centrum voor jonge ondernemers.

2.3 Toerisme en recreatie / stimuleren van de vrije tijdseconomie

Een belangrijke pijler van onze economie is de vrijetijdseconomie. Bij de sterke punten van Lochem horen onmiskenbaar een afwisselend landschap met bijzondere natuurgebieden, landgoederen en een rijke cultuurgeschiedenis. Het is van belang deze basis te behouden en te versterken. Uiteraard zetten we in op deze kwaliteit.

Naast ons mooie landschap heeft onze gemeente meer goede voorzieningen die bijdragen aan ons toeristisch recreatieve product. Bijvoorbeeld onze musea (More en STAAL), hotels, campings, openlucht zwembaden, de afwisselende kernen, het aantrekkelijke landschap en de ligging t.o.v. van Hanzesteden Deventer en Zutphen én de Achterhoek.

Onze recreatie en toerisme koers _____

Rust en ruimte blijven onze kernkwaliteit die we benutten. We streven naar een goede, complete en goed onderhouden routestructuur. De routestructuur is een regionaal en lokaal visitekaartje en een basisvoorwaarde voor toeristische ontwikkeling. We onderscheiden ons door de diversiteit en kwaliteit van routenetwerken.

In Lochem kom je om te wandelen, te fietsen en/of mountainbiken, voor paardrijden, waarbij een horecagelegenheid nooit ver weg is. Ook varen en kanoën op de Berkel en IJssel maken onderdeel uit van dit streven. We zetten blijvend in op een, vanuit oogpunt van natuur- en landschapswaarden, verantwoorde bereikbaarheid voor onze natuur- en recreatiegebieden. Bewoners en bezoekers kunnen daarmee onze landgoederen bezoeken, wandelingen in de natuur maken en een bezoek aan de boer brengen. We koersen op een goed recreatief padenstelsel voor de recreant, te fiets, te voet en te paard.

Bestaande verblijfshoreca ondersteunen we. We maken nieuwe accommodaties mogelijk die passen in het landschap en een positieve bijdrage leveren aan onze kernkwaliteit en de biodiversiteit. Ook als dit FAB's betreft.

Gebieden met kwetsbare natuur worden ontzien, of er kunnen alleen recreatieve activiteiten plaatsvinden die geen schade aan de natuur aanrichten.

De recreatie kan een verdere stimulans krijgen door het realiseren van gemeente overstijgende regionale voorzieningen die het recreatieve product verder ondersteunen op lokaal en regionaal niveau en past in ons toeristisch recreatieve product.

2.4 Maatschappelijk welvaren

De leefomgeving heeft direct effect op de gezondheid van inwoners. Dat geldt in de eerste plaats voor de fysieke leefomgeving; een goed ingerichte en aantrekkelijke leefomgeving stimuleert een gezonde leefstijl met voldoende beweging. De aanwezigheid van voldoende groen en water draagt ook bij aan het verminderen van de impact van klimaatverandering, zoals wateroverlast en hittestress. Wie in een groene omgeving leeft, voelt zich fysiek en mentaal gezonder.

Daarnaast is het van belang dat inwoners ook in hun sociale woon- en werkomgeving worden ondersteund. Maatschappelijk welbevinden ontstaat wanneer inwoners integraal worden voorzien in hun behoeften. In onze gemeente komt dit tot uitdrukking in een goed ontwikkelde gemeenschapszin, en een rijk gemeenschapsleven. Deze fundamenteen willen we vanuit de gemeente behouden en versterken om zo maatschappelijk welvaren te stimuleren.

Onze koers op een maatschappelijk welvaren _____

Maatschappelijk welbevinden kan alleen optimaal worden ingevuld wanneer sprake is van een goede woon- en leefomgeving. Veel factoren zijn daarop van invloed, die ook in de andere thema's spelen, zoals milieu, denk aan geur, geluid, trillingen, voldoende ontmoetingsplekken, speelgroen etc.

Bij de inrichting van een nieuwe of een aanpassing in de bestaande leefomgeving, ontwerpen wij ook vanuit het perspectief van maatschappelijke meerwaarde. We kijken verder dan beeldkwaliteit, gebruiksgemak, veiligheid en onderhoud.

Het is zaak dat de voorzieningen in de openbare ruimte rekening houden met mensen met een fysieke beperking. Bij het inrichten van de openbare ruimte houden wij rekening met inwoners die slechter ter been zijn en zich met een stok, rollator of rolstoel verplaatsen. Dit doen we door onze voorzieningen zoals trottoirs, oversteken en fietspaden zo in te richten, dat mensen die hulpmiddelen nodig hebben, voldoende mogelijkheden krijgen zich te kunnen blijven verplaatsen. We proberen dit ook samen met onze ondernemers en winkeliers

Met onze woningbouw zetten we in op het sociale segment. Welvaren voor deze doelgroep is belangrijk voor een krachtige samenleving.

In onze openbare ruimte is de auto welkom, maar krijgt niet altijd ruim baan. We ontwerpen onze openbare ruimte zodanig, dat ze uitnodigen tot wandelen en fietsen. Dit valt goed te combineren met klimaatadaptatie en het stimuleren van de biodiversiteit.

De openbare ruimte verleidt mensen tot sporten en bewegen, tot wandelen, fietsen, buitenspelen en ontmoeten. We kijken met onze partners naar het efficiënt en duurzaam inzetten van sportvelden, schoolpleinen, zwembaden, sporthallen en clubhuizen. Zodat zoveel mogelijk mensen hiervan gebruik kunnen maken.

We houden oog voor een groene leefomgeving en zetten in op het vergroten van de biodiversiteit. Eén van de voorbeelden hiervan is ons bermbeheer en het inzaaien van bermen en stroken langs agrarische percelen. In ons biodiversiteitsplan werken we meer voorbeelden uit. Meer variëteit in groen en berm, nodigt ook meer uit tot wandelen en fietsen.

Ook kijken we waar buurtinitiatieven mogelijk zijn om aan groene buurten te bouwen. Meer openbaar groen, collectieve groene plekken en groen voor grijs initiatieven (stoeptegels eruit). Dergelijke initiatieven leiden tot een betere fysieke en mentale gezondheid en bieden meer mogelijkheden tegen eenzaamheid. Door een actieve rol te nemen in de begeleiding van groene ruimtelijke initiatieven, verhogen en verbeteren we onze biodiversiteit. We stimuleren initiatiefnemers daarin onder meer in te spelen op ons biodiversiteitsplan. Naast groen is het

ontmoeten in de openbare ruimte een belangrijk uitgangspunt. Maatregelen als bankjes, speelvoorzieningen, wandelpaden etc. vormen belangrijke inrichtingselementen waarop we koersen.

We blijven ons inzetten voor een goed verenigingsleven en een goede sociale woon- en werkomgeving. Op dat punt heeft onze gemeente al veel goeds. Met een rijk verenigingsleven en de gemeenschapszin hebben we hiervoor goede pijlers. We zien dat deze pijlers wel ondersteund moeten worden. Hier kunnen wij een belangrijke rol vervullen om de basis te behouden en te versterken. Zo verwachten we dat bijvoorbeeld door vergrijzing en ontgroening er meer behoefte zal komen aan ondersteuning van lokale initiatieven voor coördinatie van zorg. Ook voor jongeren koersen we op meer jongerenactiviteiten. Meer ontmoetingsgelegenheden voor jongeren is daarin voor ons een aandachtspunt.

Voor alle kernen koersen we op een goed voorzieningenniveau. In het bijzonder voor de kleinere kernen in onze gemeente achten wij een minimaal haalbaar voorzieningenniveau belangrijk. Per kern kan dit verschillende zijn. Daar waar mogelijk zullen wij daarin een faciliterende rol nemen.

2.5 Goede gezondheid

Met de invoering van de Omgevingswet is de zorg voor onze gezondheid een formeel onderdeel van de wetgeving en het afwegingskader geworden. Veel meer maatwerk is mogelijk om bepaalde groepen te beschermen en/of de kwaliteit van leven te versterken. Het gaat hierbij zowel om de fysieke als de geestelijke gezondheid. Het spreekt voor zich dat dit thema een duidelijke samenhang kent met maatschappelijk welbevinden en in verlengde daarvan, een goed woon- en leefklimaat.

Onze koers op goede gezondheid in onze leefomgeving _____

Wij gaan uit van het begrip positieve gezondheid; “het vermogen van mensen om zich aan te passen en zelf regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.” Gezondheid gaat daardoor vooral over iemands veerkracht op 6 domeinen; lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Met deze benadering sluiten we aan op onze nota gezondheidsbeleid.

De GGD heeft een instrument ontwikkeld waarmee inzicht ontstaat in factoren die onze gezondheid bepalen. Per gebied/woonwijk kan worden bepaald welke aspecten de gezondheid beïnvloeden en aandacht vragen. Wij koersen op het in beeld brengen van de gebiedsstreefbeelden. In de later op te stellen omgevingsplannen en programma's kunnen we acties bepalen welke nodig zijn om een gebied aan het streefbeeld te laten voldoen. Zo kunnen we op maat ondersteuning geven.

Voor enkele milieufactoren is de invloed van de leefomgeving op gezondheid bekend, zoals geluidsoverlast en geur. We richten ons voor luchtkwaliteit en geur op de woonomgeving. Geluid is heel belangrijk voor de kwaliteit van de woonomgeving. Door grote bedrijvigheid te concentreren op de bedrijventerreinen in de kern Lochem, beperkt de geluidshinder zich tot deze locatie. We monitoren nadrukkelijk de geluidsniveaus en toetsen op de vastgestelde geluidwaarden.

Toekomstige bedrijfsactiviteiten die hinder kunnen veroorzaken, bijvoorbeeld windmolens, worden geconcentreerd in aan te wijzen gebieden en via (MER) procedures, al dan niet vergund.

Vanuit het nationaal preventieakkoord (2018) wil het Rijk bevorderen dat inwoners een gezondere leefstijl krijgen (aandachtspunten daarin zijn o.a. alcohol, roken, overgewicht/ diabetes). Een gezonde leefomgeving kunnen we zien als een algemene voorziening, die uitdaagt tot bewegen. En zo bijdraagt aan die gezondere leefstijl. Dat geldt voor alle inwoners. Met name inwoners met gezondheidsachterstanden hebben onze aandacht vanuit gezondheidsperspectief.

Wij koersen op een gezondheidbevorderende leefomgeving, door het realiseren van onder meer fiets- en wandelpaden, speelplaatsen en voldoende groen in de directe leefomgeving van onze bewoners.

Voor na de leeftijd van ongeveer 75 jaar kunnen mensen te maken krijgen met een opeenstapeling van verschillende gebeurtenissen die eenzaamheid in de hand werken: het overlijden van de partner of andere leeftijdsgenoten, beperkte mobiliteit of minder goed fysiek, cognitief en sensorisch functioneren (www.eenzaamheid.nl). Onze gemeente Lochem is de meest vergrijsde gemeente in Gelderland en heeft net als andere gemeenten te maken met eenzaamheid. Ook onder jongeren kan eenzaamheid voorkomen, bijvoorbeeld als gevolg van zorg voor familieleden of verslaving. We stimuleren initiatieven die eenzaamheid tegengaan.

In voorgaand thema hebben we onze koers op een maatschappelijk welbevinden omschreven. Onze koers op een goed en minimaal voorzieningenniveau, in het bijzonder voor de kleine kernen vormt daarin een belangrijke pijler.

2.6 Cultuur(historie)

Hedendaagse cultuur en onze cultuurhistorie zijn nauw met elkaar verweven. Ons cultuurlandschap is grotendeels het resultaat van de eeuwenlange hand van mens en onze culturele instellingen weerspiegelen het heden en verleden van onze samenleving. Onze gemeente kenmerkt zich door een zeer rijke cultuurhistorie. Dit manifesteert zich in ons aantrekkelijk landschap, met vele landschapstypes, in onze historische wegen en paden en onze monumenten. Een belangrijk kenmerk van onze gemeente is ons vele hoogwaardige en ook economisch waardevol erfgoed.

Onze koers op cultuurhistorie

We werken nauw samen met onze bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voor het behouden, beheren en beleven van ons erfgoed. We beschermen het erfgoed waar nodig en geven ruimte aan ontwikkelingen waar dit kan. Het kleinschalige coulisselandschap is waardevol en tegelijkertijd kwetsbaar voor grootschalige ontwikkelingen. We zetten ons erfgoed vroegtijdig en volwaardig in, voor inspiratie en meerwaarde bij maatschappelijke en ruimtelijke opgaven. Of het nu gaat om inspiratie bieden bij klimaatadaptatiemaatregelen of de belevingswaarde van toeristen. Onze monumenten worden enerzijds beschermd voor de toekomst en bieden tegelijkertijd ruimte voor de huidige bewoners en eigenaren.

Ons erfgoed biedt ons mogelijkheden om ouderwetse oplossingsrichtingen voor hedendaagse problemen te realiseren. Bijvoorbeeld in opgaven rondom biodiversiteit, klimaatadaptatie en de energietransitie. Daar kunnen we landschapselementen aanbrengen, die passen in een versterking van de cultuurhistorie (denk aan oude waterlopen, lanen, poelen etc.) en ook positief zijn voor klimaat.

Ons aantrekkelijk buitengebied met de vele landschapselementen is daarvoor een belangrijke basis. In ons landschap is nog veel cultuurhistorie afleesbaar. Denk aan oude wegen, laanstructuren, oorspronkelijke waterlopen, etc. We koersen op een duidelijke lijn, waarin we deze cultuurhistorische structuurdragers willen beschermen en

versterken. In het thema Landschap, natuur en landbouw komt dit koerselement ook nadrukkelijk naar voren. Ons cultuurhistorisch landschap met de structuurdragers zien we als dragers van ons aantrekkelijke landschap-pelijke casco. We koersen op een versterking met landschapsmaatregelen, die tevens klimaatadaptatie en de biodiversiteit bevorderen. Hiermee koersen we op de al genoemde oplossing, hedendaagse problemen met ouderwetse oplossingsrichtingen aan te pakken.

2.7 Bereikbaar en veilig

Goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid combineren we in Lochem. Dit geldt voor alle vormen van transport en voor onze hele leefomgeving. Extra aandacht is er voor kwetsbare gebieden als schoolomgevingen en locaties waar relatief veel ongevallen plaatsvinden. Een veilige en bereikbare leefomgeving maken we samen. De gemeente creëert de voorwaarden, de gebruikers zijn aan zet om binnen de spelregels aan het verkeer deel te nemen.

Onze koers op bereikbaar en veilig

We blijven onverminderd inzetten op het fietsverkeer in onze gemeente. We brengen dit tot uiting in fietsvoorzieningen en het stimuleren van het fietsgebruik. Voor woon-werkverkeer en scholieren, voor het doen van boodschappen en voor recreatie. Voor het vergroten van het fietsgebruik zetten we in op comfortabele en veilige infrastructuur, beheer en onderhoud. Afgestemd op het belang van het fietsen en ondersteunende voorzieningen (waaronder stallingen).

We ondersteunen initiatieven vanuit de Cleantech regio en de provincie Gelderland voor lange en/of snelle afstandsfietsroutes.

Voor het inrichten van de weginfrastructuur volgen wij de wegategorisering in de Nota mobiliteit. Daar waar inrichting, functie en gebruik hiermee niet overeen komen, trachten we over te gaan tot herinrichting van deze weg. Op alle gemeentelijke wegen buiten de bebouwde kom is de maximale snelheid 60 km/uur. In de kernen is 30 km/uur de norm, met enkele uitzonderingen voor doorgaande wegen.

We blijven werken aan het verbeteren van de verkeersveiligheid. We sluiten daarin aan op het Strategisch plan verkeersveiligheid. Hiermee wordt de inzet voor het bepalen van de veiligheidsknelpunten bepaald, op basis van een risico gestuurde aanpak.

Het volledig inrichten van de verblijfsgebieden op een maximum snelheid van 30 of 60 km/uur vergt een lange adem. Daarom zijn we selectief en pragmatisch in de maatregelen die het meeste effect op leveren. Bij grote onderhoudswerkzaamheden wordt altijd beoordeeld of dit gepaard kan gaan met een verkeersveiliger herinrichting. De problematiek in 30 km/uur-gebieden vergt een samenhangend pakket van duurzaam veilige infrastructuur, gedragscampagnes en handhaving.

Voor een plattelandsgemeente is het van belang dat de voorzieningen bereikbaar blijven en onze bewoners hun bestemmingen kunnen bereiken. We zetten in op behoud van het collectieve openbaar vervoer, om ook mensen zonder auto of mensen die slecht ter been zijn, te faciliteren om hun bestemming in de gemeente te blijven bereiken.

2.8 Landbouw, natuur en landschap

We zijn trots op ons landschap. We zijn ook trots op onze agrarische sector. Ons buitengebied vormt een verweving van natuur, landschap en landbouw. In het ene gebied kan sprake zijn van meer synergie tussen deze functies dan in het andere. De combinatie van cultuur, natuur en de diversiteit van het agrarische landschap zijn kenmerkend voor onze gemeente en maken ons landschap aantrekkelijk. De agrarische sector vormt daarin van oudsher een belangrijk onderdeel. Het merendeel van de agrarische bedrijven in onze gemeente behoort tot de melkveehouderij. Het overgrote deel van het grondgebruik bestaat uit grasland, dat meestal voor de veeteelt wordt gebruikt (voornamelijk voor melkkoeien). Naast grasland is tuin- en akkerbouw op verschillende plekken te vinden. In de meeste gevallen gaat het om maïsteelt, dat veelal onderdeel is van het melkveebedrijf. De gezinsbedrijven vormen de basis en vormen ook de reguliere omvang van onze agrarische bedrijven.

Zoals voornoemd vormt de landbouw als voedselproducent een belangrijke functie voor ons buitengebied en maakt het onlosmakelijk onderdeel uit van ons landschap.

Ons landschap ontwikkelt zich onder invloed van menselijk handelen. Dit was eeuwenlang een langzaam patroon van aanpassing, maar na de tweede wereldoorlog is dit in een stroomversnelling gekomen. De eerste 40 jaar vooral onder invloed van de intensivering en schaalvergroting in de landbouw. Hierna zijn hier natuurbescherming, recreatie, watersystemen, burgerbewoning en opwekking van duurzame energie bijgekomen. Meer dan ooit is het vinden van een duurzame balans tussen enerzijds landschap en natuur en anderzijds economische- en maatschappelijke activiteiten in het landschap, een vraagstuk geworden.

Wij zien de landbouw als onderdeel van de oplossing voor synergie en balans tussen (cultuur)landschap, natuur, voedselproductie en cultuurlandschap. Het buitengebied van onze gemeente kent immers belangrijke waarden zoals landschap, biodiversiteit en cultuurhistorie. Het buitengebied is ook van belang voor, een gezonde leefomgeving, en de stimulering van onze regionale economie, klimaatadaptatie en energieopwekking zijn belangrijke kwaliteiten. Onze agrarische sector is in het landelijk gebied volledig verweven met deze kwaliteiten en is een belangrijk onderdeel voor het halen van de doelen die samenhangen met deze waarden en genoemde opgaven. De landbouwsector zorgt voor het agrarisch karakter, dat een groot deel van het landschap bepaald. Bovendien is de sector medebepalend voor de lokale leefbaarheid. Het is daarom van belang dat boeren hun economische positie kunnen behouden en ondersteund worden in hun concurrentiepositie.

Onze koers op natuur, landschap en landbouw

Wij zien de landbouw als onderdeel van de oplossing voor synergie en balans tussen landschap, natuur, voedselproductie en cultuurlandschap. We koersen op het stimuleren van belangrijke waarden zoals landschap, biodiversiteit, cultuurhistorie en opgaven als klimaatadaptatie, energieopwekking een gezonde leefomgeving en de stimulering van onze regionale economie. In de overige thema's in deze notities beschrijven we de daarin te voeren koers en te halen doelen.

De landbouw is in ons buitengebied onlosmakelijk verweven met deze waarden. We koersen op integraal beleid waarin de landbouw essentieel onderdeel is voor het halen van de doelen die samenhangen met deze waarden. Onze landbouwsector is medebepalend voor de leefbaarheid van het buitengebied en het behoud van de economische positie van onze agrariërs vormt een belangrijke koerspijler.

Het goed kunnen functioneren van de agrarische gezinsbedrijven staat centraal. We koersen niet op beleid waarin we als gemeente bepalen op welke wijze agrariërs moeten ondernemen. Wel koersen we op een beleid waarin we mogelijkheden bieden om eventuele omschakeling naar een (gedeeltelijke) andere invulling van het agrarisch ondernemerschap met (economische dragers) te faciliteren.

De waarde van landschap als leidraad voor ontwikkelingen.

We koersen op een gebiedsgerichte invulling. We maken een keuze in de kwaliteit die het gebied kenmerkt en die gekoesterd moet worden, en bepalen hoe dit gebied verder ontwikkeld wordt. De kwaliteit van een gebied baseren we op landschapstype, gebiedsfunctie en de waardering van bewoners en gebruikers. We maken een eenduidige landschapstypering in de omgevingsvisie op basis waarvan keuzes gemaakt worden rondom cultuurhistorie, recreatie, landbouw, wonen, natuur en bedrijvigheid in het buitengebied. Op dit moment bevatten verschillende visies en beleid verschillende landschapstyperingen.

In deze houtskoolschets is geprobeerd om hier een eenduidige keuze in te maken, (zie kaart in bijlage). In het vervolgtraject gaan we, op basis van de kaart, gebiedsgericht aan de slag met inwoners en stakeholders. We visualiseren waar en welke functies en kwaliteiten centraal staan. Welke uitdagingen en ontwikkelingen hier liggen en wat dus de keuzes zijn in de verschillende delen van het buitengebied. We ontwikkelen vervolgens een set kaders die concreet genoeg zijn om de kwaliteit van het gebied te borgen en ruimte te bieden aan mogelijke nieuwe ontwikkelingen die hierin passen.

Hiermee koersen we op een casco benadering waarvan een eerste aanzet voor een deel van de Gemeente Lochem reeds gemaakt is. In een cascobenadering wordt aangegeven welke landschapselementen bewaard worden, waar aanvullingen nodig worden geacht en welke eventueel kunnen verdwijnen.

In het casco krijgt ons cultuurlandschap een heel prominente plek. Oorspronkelijke waardevolle landschapsstructuren proberen we te herstellen en in ieder geval intact te houden, voor zover nog aanwezig. Historische patronen en structuren willen we manifest(er) maken.

Het ontstane cultuurlandschap is niet overal leidend. Voor de opgaven rondom klimaatadaptatie en duurzame energieopwekking is het wellicht nodig buiten de bestaande kaders te denken, waarin bijvoorbeeld in bepaalde gebieden de klimaatadaptatie voorrang kan krijgen.

We treden actief op in de begeleiding van de vele ruimtelijke initiatieven in onze gemeente. We vragen actief om een optimale landschappelijke inpassing. We stimuleren initiatiefnemers daarin onder meer in te spelen op ons biodiversiteitsplan. We proberen dit ook privaot en/of publiekrechtelijk te regelen.

Water, de verbinder tussen diverse functies

We koersen op 'water' als verbindende factor tussen de diverse functies, als belangrijke landschappelijke structuurdrager. Voor gezonde landbouw en natuur is water een belangrijke factor. Het versterkt natuurwaarden en biodiversiteit en maakt landbouw mogelijk. Zonder water geen groei.

Landschap, natuur, en landbouw en de versterking daarvan vormt een belangrijk middel in de klimaatadaptatie. Vasthouden van water en tegengaan van verdroging kan uitstekend samenvallen met nieuwe landschap, ander gewassen en natuurmaatregelen. Voor de landbouw willen we innovatie mogelijk maken, door ruimte te geven voor het experimenteren met gewassen die beter bestand zijn tegen droogte en extremere weersomstandigheden.

Door duidelijk te koersen op de waterlopen en de bijdrage die deze hebben aan de functies in het buitengebied zijn we ook in staat te bezien welke aanpassingen nodig zijn voor problemen rondom droogte en natuurwaarde. Hiervoor werken we ook samen met onze stakeholders zoals Waterschap Rijn IJssel en Rijkswaterstaat.

Doorontwikkeling landbouw als versterking van landschap, natuur en biodiversiteit

We ondersteunen onze landbouwsector. Het gezinsbedrijf vormt de schaal en omvang van de sector waarop we koersen. De reguliere agrarische bedrijfsvoering zal voortgang vinden. Daarnaast zijn de boeren een belangrijke bepalende factor voor het karakter van ons landschap en is de sector medebepalend voor de lokale leefbaarheid. Het is daarom van belang dat boeren hun economische positie kunnen behouden en ondersteund worden in hun concurrentiepositie.

Hiervoor is al uiteen gezet dat we koersen op verweving, waarin de landbouw een oplossing kan zijn voor het versterken van de verweving. De agrarische sector kan daarin ons landschap onderhouden, waarin we koersen op een versterking van de landschappelijke waarden. Zoals in voorgaande alinea's is verwoord; met het versterken van ons cultuurhistorisch casco, maatregelen die de biodiversiteit en klimaatadaptatie bevorderen. We willen daarin faciliteren en daar waar mogelijk ook ondersteunen en zoeken naar mogelijkheden voor landschaps-onderhoud en versterking door de landbouw.

De landbouw zal in de komende jaren meer en meer van doen krijgen met stappen naar een meer gesloten productiecyclus waarbij zorgvuldig met hulpbronnen wordt omgegaan, grondstoffen goed worden gebruikt en reststromen beperkt. Bij natuurinclusieve landbouw wordt de natuurbeheerfunctie een standaard onderdeel van de bedrijfsvoering. De voedselproductie wordt binnen de grenzen van natuur, milieu en leefomgeving gedaan. Voor grootschalige agrarische productiebedrijven zoals de veehouderij in de broekgebieden is de stap naar natuurinclusieve landbouw ook mogelijk maar minder eenvoudig. Hier stimuleren we, samen met onze stakeholders op dit vlak, de kringlooplandbouw door bijvoorbeeld voedselresten en reststromen uit de voedingsmiddelenindustrie in te zetten en krachtvoer lokaal te produceren in plaats van te importeren uit het buitenland. Voor dit laatste is meer areaal nodig waarbij de eigen voedselproductie voor vee, weer richting natuurinclusief kan gaan. Groei van de veestapel, vanwege het nodige areaal voor voedselproductie, is dan niet mogelijk. We zullen agrariërs faciliteren en ondersteunen in deze transitie. Bij agrarische ontwikkelingen bieden we ruimte voor innovaties om de bodem te beschermen, opbrengst te verhogen in de vorm van bijvoorbeeld strokenteelt, gewasrotatie, tussenteelten, polycultuur, groene gewassen, mulchen minimale grondbewerking en het onderhouden van de lokale flora en fauna. We onderzoeken of we kunnen helpen bij het organiseren van informatie-, voorlichtings- en hulpprogramma's. Hierbij sluiten we aan bij het Nationaal Programma Landbouwbodems, Regiodeals, het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW) en de provinciale subsidieregeling voor innovaties.

Ook samenwerking tussen grootschalige agrarische productiebedrijven biedt kansen voor natuur. Binnen de bedrijfsgronden kunnen enkele bij elkaar gelegen weidevogelpercelen worden aangewezen met beheersgras (www.wur/asn) waardoor als het ware natuurclusters ontstaan binnen de bedrijfsvoering. Als hetzelfde areaal in beheer zou zijn bij meerdere kleine bedrijven is dit lastiger om dergelijke clusters met natuurpercelen te maken. Schaalvergroting kan ook plaatsvinden door samenwerking tussen bedrijven. Als voorbeeld wordt genoemd dat bedrijven die veel natuurland hebben zich specialiseren richting het grootschalige opfokken van jongvee voor bedrijven buiten de natuurzones die zich specialiseren op het houden van hoogproductief melkvee.

Het kleinschalige coulisselandschap en landgoederengebied zijn gebieden die zich goed lenen voor natuurinclusieve landbouw. Vanwege het karakter van het landschap en de al bestaande hogere natuurwaarde zijn de stappen naar natuurinclusief kleiner. Het biedt mogelijkheden om de ecologische verbindingszones daadwerkelijk te realiseren. Mogelijkheden om landgoederen uit hun landschappelijke isolement te halen en te verbinden met nabij gelegen soortgelijke landschappen, en historische coulissen structuren als hagen en bosschages terug te brengen die ten goede komen aan de (functionele agrarische) biodiversiteit. Door natuurinclusieve landbouw wordt de natuurwaarde van het buitengebied vergroot en neemt de recreatieve waarde van het buitengebied toe vanwege de natuurlijke verfraaiing van de agrarische gronden. De overgang naar natuur inclusieve landbouw is een flinke investering. Wij onderzoeken in hoeverre we deze transitie kunnen faciliteren, bijvoorbeeld door het bieden van mogelijkheden voor extra neveninkomst op gebied van bijvoorbeeld recreatie, toerisme en zorg.

Op dit moment is de provincie actief landbouwgrond aan het opkopen in het kader van stikstofmaatregelen. We willen initiatieven aanmoedigen waarbij de aangekochte grond van de provincie verkocht kan worden tegen voorwaarden die passen bij natuurinclusieve landbouw of initiatieven als herenboeren.

Schaalvergroting landbouw kans voor levendige erven

Ook de trend van schaalvergroting in de landbouw heeft onze aandacht. We zien dat de terugloop van het aantal agrarische bedrijven een klein effect heeft op het areaal agrarische gronden. Stoppende boeren verkopen hun land aan bestaande boeren die hiermee de voor hen benodigde schaalvergroting kunnen doorvoeren. De schaalvergroting die ook nodig is voor de extensivering van agrarische bedrijven die de transitie naar meer duurzame landbouw willen maken. De gebouwen die bij de vrijkomende gronden horen, worden veelal te koop gezet (zonder de bijhorende gronden). Wij willen enerzijds leegstand van deze FAB's voorkomen en tegelijkertijd de schaalvergroting ten dienste laten zijn voor een verdere extensivering van de bestaande agrarische bedrijven. Zonder interventie gaan vrijgekomen gronden veelal naar de meest biedende en komen daarmee niet beschikbaar voor de veeteelt om te extensiveren ten behoeve van natuurinclusieve landbouw. We sluiten aan bij het provinciale beleid dat in ontwikkeling is om dit tegen te gaan. Daarnaast maken we het doorontwikkelen naar toekomstgerichte erven mogelijk. Dit onderdeel is toegelicht in paragraaf 2.1 'Wonen'.

Verbreiding van activiteiten op het boerenerf is een kansrijke optie om het bestaansrecht van agrariërs in de gemeente te borgen. Op de locaties waar dit nu plaatsvindt in gemeente Lochem, denk aan zorgboerderijen, wordt dit gedaan met eigen arbeid en kapitaal. Om dit te stimuleren willen we functieverbreding op meerdere locaties mogelijk maken, en de mogelijkheid bieden van verbreding door derden. Het niet beschikbaar zijn van tijd en mankracht voor verbreding, of de keuze om primair bezig te zijn met de agrarische activiteiten maakt dat de mogelijkheid niet wordt benut. Waar ruimte voor verbreding is willen we die mogelijkheid bieden aan diegene die deze activiteiten op het boerenerf kunnen oppakken om zo het buitengebied te versterken.

De energietransitie als onderdeel van agrarische bedrijvigheid

We koersen op een energietransitie die onderdeel wordt van het agrarisch landschap. De opwek van duurzame energie kan geld opbrengen om de nodige aanpassingen in de bedrijfsvoering te realiseren en de landbouw transitie in gang te zetten. Daarnaast heeft onze landbouw functie het grootste grondoppervlak in de gemeente en is er ruimte nodig voor duurzame energie opwekking. Duurzame energieproductie als een nieuwe (deel)-bedrijfsactiviteit. Bijvoorbeeld door in de vergunning van zonneparken op agrarische gronden de verbinding te leggen met landschappelijke inpassing, natuurdoeleinden of een combinatie met landbouw. We koersen in deze transitie wederom op een synergie, waarin ook landschap en natuur (biodiversiteit) substantieel een stimulans krijgen in deze transitie.

2.9 Klimaatbestendig

Ons klimaat verandert. Hogere temperaturen, extremer weer met langere natte en droge perioden. Wij bereiden ons hierop voor terwijl de verandering al in volle gang is.

Onze koers op klimaatadaptie

We maken ons rioleringsstelsel klimaat robuust door het combineren van technische maatregelen in ondergrondse voorzieningen, als ook het vergroten van de bergingscapaciteit bovengronds, volgens de logica van opvangen – vasthouden – afvoeren. Zo voorkomen we dat er water op straat komt te staan bij extreme neerslag en als dit het geval is, dat de schade beperkt blijft. Al het hemelwater wordt afgekoppeld van het vuilwaterriool zodat alleen het afvalwater naar de rioolzuivering in Zutphen wordt afgevoerd.

Voor de droge perioden slaan we het (regen)water op. We doen dat door vergroening van woonwijken en kernen, waardoor het hemelwater beter kan infiltreren. Door betere infiltratie van regenwater in het gemeentelijke wegennet en particulieren te stimuleren hun eigendom zo min mogelijk te verhard en het afkoppelen van dakvlakken te verplichten bij nieuwbouw. We stimuleren initiatiefnemers in het buitengebied om bij plannen en ingrepen (in de landschappelijke inpassingsplannen) verdroging tegen te gaan en maatregelen te treffen die het water zoveel mogelijk vasthouden. En, we houden het water dat in ons gebied aanwezig is vast voor droge perioden.

Vanwege de opbouw van onze kernen (met veel groen), is hittestress minder pregnant aanwezig dan in veel meer verstedelijkte verstedende gebieden. Dat het minder extreem is, betekent echter niet dat we hier geen aandacht aan moeten besteden. De relatieve temperatuur veranderingen zullen vooral in de kern Lochem voelbaar zijn en leiden tot minder comfort en gezondheidsklachten van onze inwoners. Door water en groen zoveel mogelijk toe te passen in herinrichtingen en aanleg van nieuwe leefomgeving, kunnen we de gevolgen van hittestress beperken.

In paragraaf 2.8 'landbouw, landschap en natuur' hebben we al aangegeven te koersen op synergie tussen landschap en natuurmaatregelen die inspelen op klimaatadaptatie en ook water als verbindende factor te willen gebruiken. We gaan met behulp van alle partijen – zowel overheden grondeigenaren en gebruikers van de grond – plannen maken om verdroging tegen te gaan. Dit kan op vele manieren die we gebied-specifiek willen inzetten.

2.10 Duurzame energieopwekking zon en wind

De energietransitie bestaat uit verschillende onderdelen. Energiebesparing op de eerste plaats. Vervolgens kijken we naar een zo efficiënt mogelijk energiegebruik. Om daarna de nog resterende energie duurzaam op te wekken. De aardgastransitie die nodig is om te voldoen aan het kabinetsbeleid om in 2050 aardgasvrij te zijn hangt hiermee nauw samen.

Energiebesparing

Bij energiebesparing denken we vooral aan de gebouwde omgeving en de besparing in de ruimteverwarming door middel van isolatie. Energiebesparing is echter breder dan dat. Ook aanpassingen in gedrag kunnen leiden tot energiebesparing (kortere douches, thermostaat een graadje lager). Ook binnen de proces-industrie bestaan er afspraken om energie te besparen.

Maar energiebesparing heeft ook te maken met vermijding van kilometers in het verkeer door te kiezen voor efficiëntere logistiek of te kiezen voor digitale bijeenkomsten.

Duurzame energie opwekking

Het klimaatakkoord geeft een duidelijke richting aan de noodzaak tot duurzame energie opwekking op land en daarmee dus ook in Lochem.

Zon en wind

In regionaal verband wordt de opwekking van zon en wind geprogrammeerd in de Regionale Energie Strategie (RES). Als gemeente Lochem zijn wij betrokken bij de opstelling van de RES in de Cleantech regio.

In gemeentelijk verband stellen we beleid op onder welke voorwaarden de grootschalige opwekking van energie via zon en wind passend zijn binnen onze gemeente.

Overige vormen van duurzame opwekking

Los van zon en wind wordt ook gekeken naar andere vormen van duurzame opwekking. Zo wordt gekeken naar waterkracht en de mogelijkheid om energie uit biogas te produceren. Ook de mogelijkheden voor het gebruik van restwarmte, bodemwarmte of warmte uit oppervlaktewater of asfalt behoren tot het palet om energieneutraliteit na te streven.

De warmtetransitie

Gemeenten zijn in het klimaatakkoord aangewezen als de regisseurs voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. Iedere gemeente in Nederland dient in 2021 een transitievisie warmte op te stellen. In deze transitievisie wordt geprioriteerd in welke volgorde wijken van het aardgas gaan. Daar waar wijken voor 2030 van het gas gaan wordt aangegeven welke alternatieve manier van verwarmen er voor de wijk wordt gekozen.

Onze koers op de energietransitie in Lochem _____

Energiebesparing blijft een thema waarvoor ook in Lochem blijvende aandacht vereist is. Dit doen we door te informeren en te faciliteren.

Wij blijven ons inzetten voor het behalen van de gestelde doelen op het gebied van energieneutraliteit. Voor de invulling van het deel duurzame opwek-deel via zon en wind zullen alle oplossingen nodig zijn: zon-op-dak, zonneparken en ook windmolens. Maar er zal ook breder dan dat gekeken moeten worden om te zorgen dat ook het elektriciteitsnet de opgewekte stroom kan verwerken.

We blijven openstaan voor innovatieve oplossingen.

Wij scherpen ons beleidskader zonne-energie, mede naar aanleiding van de evaluatie, verder aan. In de nota "Evaluatie beleidskader zonne energie" (28 september 2020) staan de belangrijkste conclusies verwoord. Wij zullen meer sturend zijn op locatie typering. We zullen de landschappelijke inpassing van de zonneveld opstellingen beter specificeren.

Wij blijven uitgaan van ons in 2019 vastgestelde beleidskader kleinschalig wind, waarin we de randvoorwaarden en uitgangspunten op hebben genomen voor windturbines met een maximale ashoogte van 33 meter in het buitengebied, op bedrijventerreinen en mini-windturbines of wakkels tot een hoogte van 5 meter boven op het gebouw.

Wij stellen op korte termijn (tweede kwartaal 2021) ons beleidskader grootschalige windenergie op. Wij zullen dit samen met onze bewoners en stakeholders doen. In het voorontwerp Omgevingsvisie zullen we de uitkomsten (geïntegreerd) presenteren.

We zullen op korte termijn een participatietraject doorlopen, waarin we onze bewoners en stakeholders raadplegen over de invulling van de koers op zonne-energie. In het voorontwerp Omgevingsvisie presenteren we de uitkomsten.

We blijven ons inzetten voor een warmtetransitie. We besparen daar waar kan en kiezen duurzame manieren voor ruimteverwarming zoals waterstof en warmtepompen. We kiezen voor maatwerk, daar waar collectieve oplossingen voor andere verwarmingsbronnen niet mogelijk zijn. Voor de warmtetransitie trekken we intensief samen op met onze stakeholders. En gaan voor de uitwerking dit thema verbinden met andere ontwikkelingen (integraliteit).

We blijven ons inzetten voor een verdere bewustwording van inwoners en gebouweneigenaren voor energiebesparing.

BIJLAGE

Kaart landschapstypen en natuur gemeente Lochem

Bijgaande kaart geeft een indruk van de huidige landschappelijke situatie in onze gemeente.

Deze kaart brengt de huidige landschapstypologie in beeld. Dit is gebaseerd op het bestemmingsplan Buitengebied 2010.

Tevens staan de bestaande bossen, natuurgebieden, bestaande lanen en water en de aanwezige essen op de kaart.

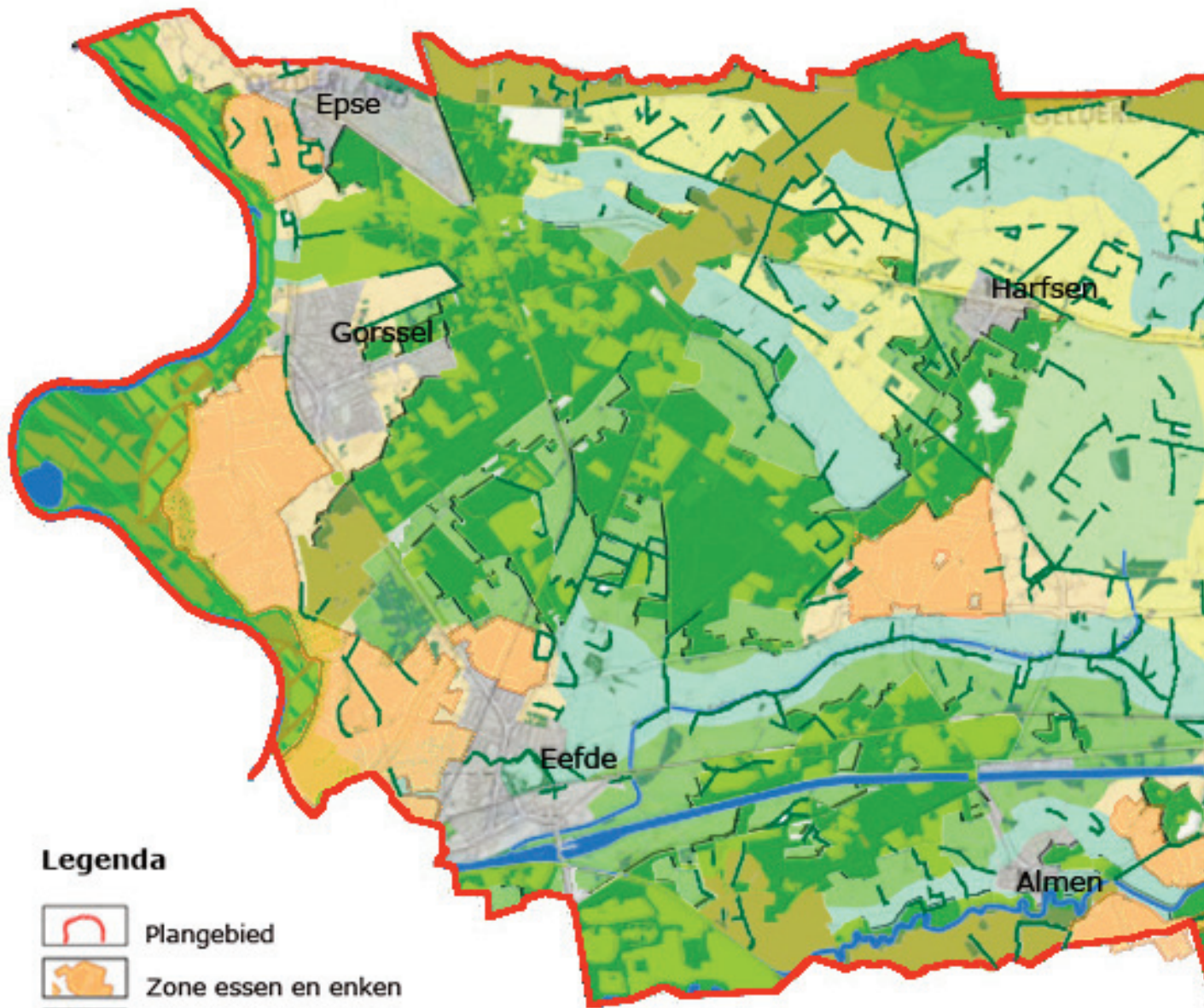
De kaart geeft een duidelijk beeld van de huidige landschappelijke situatie. Deze situatie is de basis voor verdere invullingen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Binnen de aangegeven typologie en structuren zal de invulling van de in hoofdstuk 2 opgenomen thema's plaats vinden.

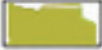

Bij de landschappelijke inpassing van ruimtelijke ontwikkeling willen we de weergegeven structuur en landschapstypologie versterken. Bijvoorbeeld door het sluitend maken van laanstructuren, nieuwe landschapselectementen en/of water etc.

De nieuwe landschap- en natuurmaatregelen leveren een positieve bijdrage aan de biodiversiteit (biodiversiteitsplan 2020), klimaatadaptatie en de cultuurhistorie.

De verder gebiedsinvulling van de thema's zal in het voorontwerp van de omgevingsvisie plaats vinden.

Legenda

- Plangebied
- Zone essen en enken
- Water
- Groenontwikkelingszone in de NNN
- Kleinschalig kampenlandschap
- Open broekgebieden
- Beekdallandschap
- Bebouwde kom
- Essenlandschap
- Bestaand bos en natuurgebied
- Laanstructuur

Hanzeweg 8, 7241 CR Lochem
Postbus 17, 7240 AA Lochem
(0573) 28 92 22
www.lochem.nl